

13 FEB 2013

13 4174 4344

Влада Републике Србије
Министарство унутрашњих послова
Кабинет министра

ДРАГНА
ГРАБОВИЧ

Број: 13050/12-6
Датум: 13.02.2013. године

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ЗАШТИТНИК ГРАЂАНА
Заменица заштитинка грађана, Тамара Лукшић Орландић

Делиградска 16, Београд

Поштована,

У вези Вашег акта 13-4174/12 дел. бр. 32534 од 11.12.2012. године. обавешавам Вас да је Министарство унутрашњих послова, донело „Посебан протокол о поступању полицијских службеника у случајевима насиља над женама у породици и партнерским односима“, чију копију Вам достављам у прилогу.

Прилог: 1

С поштовањем,

ДРЖАВНИ СЕКРЕТАР

Вања Вукић

Булевар Михајла Пупина 2, Нови Београд, Република Србија
Тел: +381 11 3148 363, факс +381 11 3148 358, e-mail: kabinet@mup.gov.rs

РЕПУБЛИКА СРБИЈА

МИНИСТАРСТВО УНУТРАШЊИХ ПОСЛОВА

**ПОСЕБАН ПРОТОКОЛ О ПОСТУПАЊУ
ПОЛИЦИЈСКИХ СЛУЖБЕНИКА У
СЛУЧАЈЕВИМА НАСИЉА НАД ЖЕНАМА У
ПОРОДИЦИ И У ПАРТНЕРСКИМ ОДНОСИМА**

САДРЖАЈ

Реч министра.....	1
1. Дефиниције и општи појмови.....	2
2. Општи принципи у заштити жена жртава насиља у породици и у партнерским односима.....	4
3. Поступање полицијских службеника по сазнању за случај насиља над женама у породици и у партнерским односима.....	4
3.1. Пријава насиља над женама у породици и у партнерским односима.....	5
3.1.1. Пријава насиља над женама у породици и у партнерским односима путем телефонског позива.....	5
3.1.2. Пријава насиља над женама у породици и у партнерским односима од стране жртве или другог лица у службеним просторијама полиције.....	6
3.2. Упућивање и долазак полицијских службеника на место догађаја насиља над женама у породици и у партнерским односима.....	6
3.3. Контрола учиониоца насиља.....	8
3.4. Поступање полицијских службеника након прикупљених информација.....	9
3.5. Документовање догађаја.....	9
3.6. Обавештење од грађана (жртве и сведока).....	10
3.7. Лажно пријављивање.....	10
4. Безбедност жртве насиља и упућивање у систем заштите.....	11
5. Сарадња са другим установама и институцијама које се баве насиљем над женама у породици и у партнерским односима.....	12
6. Примена и праћене примене Посебног протокола.....	13
6.1. Упознавање са Посебним протоколом.....	13
6.2. Обука полицијских службеника о примени Посебног протокола.....	13
6.3. Информисање грађана о надлежностима полиције.....	14
6.4. Праћење примене Посебног протокола.....	14
7. Евиденција података о случајевима насиља над женама у породици и у партнерским односима.....	14

Влада Републике Србије
Министарство унутрашњих послова
Кабинет министра

Број: 01-13050/12-6
Датум: 11-02-2013
Београд

Закључком Владе од 24. новембра 2011. године, којим је усвојен Општи протокол о поступању и сарадњи установа, органа и организација у ситуацијама насиља над женама у породици и у партнерским односима, предвиђена је обавеза за Министарство унутрашњих послова да донесе посебан протокол којим ће детаљније разрадити интерне поступке, у складу са принципима и циљевима Општег протокола.

Доношење Посебног протокола о поступању полицијских службеника у случајевима насиља над женама у породици и у партнерским односима је од великог значаја за Министарство унутрашњих послова, јер је уз поштовање принципа да је безбедност, односно сигурност жртве приоритет, нормативно уређена процедура поступања полицијских службеника у случајевима породичног насиља.

Циљеви протокола су стандардизација поступања полицијских службеника у случајевима насиља над женама у породици и у партнерским односима, као и специјализација одређених полицијских службеника који ће се ангажовати приликом поступања полиције у овим случајевима.

Министарство унутрашњих послова ће, поред доношења Посебног протокола о поступању полицијских службеника у случајевима насиља над женама у породици и у партнерским односима, наставити са спровођењем активности у процесу заштите жртава свих облика родно заснованог насиља и настојаће да подстиче мултисекторску сарадњу у овој области, а све у циљу увођења системских решења и примене механизма који омогућавају ефикасно поступање које је у складу са међународним обавезама и националним законодавством, а тиче се заштите људских права.

МИНИСТАР
УНУТРАШЊИХ ПОСЛОВА

Ивица Дачић

ПОСЕБАН ПРОТОКОЛ

о поступању полицијских службеника у случајевима насиља над женама у породици и у партнерским односима

1. ДЕФИНИЦИЈЕ И ОПШТИ ПОЈМОВИ

Сваки облик родно заснованог насиља, односно сваки поступак који доводи до наношења штете или патње физичке, менталне или сексуалне природе, претње таквим поступцима, принуда и други облици ограничавања слободе представљају насиље над женама као облик дискриминације у смислу Конвенције о елиминисању свих облика дискриминације жена, најважнијег међународног уговора у области права жена, који је Република Србија ратификовала 1981. године.

Насиље у породици и у партнерским односима има различите облике и манифестације.

- **Физичко насиље** је намерна употреба физичке силе која може да изазове бол, повреду, инвалидитет или смрт. Укључује понашања као што су гребање, гурање, чупање косе, трешење, шамарање, ударање, шутирање, грижење, давлeње, убоде, наношење опекотина, физичко ограничавање, премлаћивање и убиство и друге манифестације.

- **Сексуално насиље** је сексуални акт без сагласности или могућности избора жртве да да пристанак, независно од тога да ли се акт одиграо, затим сексуални акт или покушај тог акта када особа није у стању да се сагласи или одбије учешће услед болести, инвалидитета, утицаја психоактивних супстанци, узраста, односно застрашивања, уцене или притиска, болан и понижавајући сексуални чин. Застрашивање, уцене или притисци на учествовање у нежељеном сексуалном акту укључују коришћење речи, гестова, предмета или оружја ради исказивања намере да се изазове бол, повреда или смрт.

- **Психичко насиље** је нарушавање спокојства жртве услед понашања, претњи и примене метода застрашивања са или без употребе оруђа и оружја којима се могу изазвати телесне повреде. Укључује понижавање жртве, контролисање њеног понашања, ускраћивање информација, посрамљивање и омаловажавање, окривљивање, изолацију од пријатеља и породице, манипулацију децом и омаловажавање жртве у родитељској улози, онемогућавање приступа новцу и другим добрима које утиче на ментално и емотивно стање жртве.

Специфичан облик психичког насиља је контролисање жртве праћењем, односно ухођењем, где се понавља узнемиравање и застрашивање, као што је прогањање особе, појављивање на месту рада или становања, узнемиравајући позиви, писма и поруке и уништавање жртвине имовине.

- **Економско насиље** је облик психичког насиља које подразумева неједнаку доступност заједничким средствима, ускраћивање или контролисање приступа новцу, спречавање запошљавања или образовања и стручног напредовања, ускраћивање права на власништво, присиљавање да се одрекне власништва, отуђење ствари без сагласности и друге манифестације.

У Републици Србији насиље у породици се дефинише и забрањује одредбама Породичног закона, Кривичног законика и Закона о јавном реду и миру.

Према одредби члана 197. Породичног закона, Насиље у породици је понашање којим један члан породице угрожава телесни интегритет, душевно здравље или спокојство другог члана породице. Насиљем у породици сматра се посебно:

- наношење или покушај наношења телесне повреде,
- изазивање страха претњом убиства или наношења телесне повреде члану породице или њему блиском лицу,
- присиљавање на сексуални однос,
- навођење на сексуални однос или навођење на сексуални однос са лицем које није навршило 14. година живота или немоћним лицем,
- ограничавање слободе кретања или комуницирања са трећим лицима,
- вређање, као и свако друго дрско, безобразно и злонамерно понашање

Послове заштите породице, помоћи породици и старатељства, у смислу овог закона, врши Центар за социјални рад. Поступак у спору за заштиту од насиља у породици покреће се тужбом. Тужбу за одређивање мере заштите од насиља у породици, као и за продужење мере заштите од насиља у породици могу поднети: члан породице према коме је насиље извршено, његов законски заступник, јавни тужилац и орган старатељства.

Сходно члану 198. Породичног закона, против члана породице који врши насиље суд може одредити једну или више мера заштите од насиља у породици, којом се привремено забрањује или ограничава одржавање личних односа са другим чланом породице.

У погледу поступања полиције важна је инкриминација насиља у породици у Кривичном законнику, у ком је због комплексне кривичноправне заштите члана породице прописано засебно кривично дело Насиље у породици (члан 194. Кривичног законика). Међутим, у радњама учиниоца кривичног дела надлежни тужилац може извршити квалификацију неког другог кривичног дела са елементима насиља (нпр. Тешка телесна повреда, Лака телесна повреда, Запуштање и злостављање малолетног лица, Злостављање и мучење, Угрожавање сигурности, Противправно лишење слободе, Угрожавање опасним оруђем при тучи и свађи, Навођење на самоубиство и помагање у самоубиству, Силовање и слично). Такође, имајући у виду различите манифестације насиља, могуће је препознавање прекршаја из Закона о јавном реду и миру.

Кривично дело насиља у породици (члан 194. Кривичног законика), чини свако ко применом насиља, претњом да ће напасти на живот или тело, дрским или безобзирним понашањем угрожава спокојство, телесни интегритет или душевно стање члана своје породице.

Чланом породице, у смислу Кривичног законика, сматрају се: супружници, њихова деца, преци супружника у правој линији крвног сродства, ванбрачни партнери и њихова деца, усвојилац и усвојеник, хранилац и храњеник. Члановима породице сматрају се и браћа и сестре, њихови супружници и деца, бивши супружници и њихова деца и родитељи бивших супружника, ако живе у заједничком домаћинству, као и лица која имају заједничко дете или је дете на путу да буде рођено, иако никада нису живела у истом породичном домаћинству.

2. ОПШТИ ПРИНЦИПИ У ЗАШТИТИ ЖЕНА ЖРТАВА НАСИЉА У ПОРОДИЦИ И У ПАРТНЕРСКИМ ОДНОСИМА

Насиље над женама у породици и у партнерским односима је препознато као озбиљан деликт који има негативан утицај на друштвену заједницу и права појединца и оно захтева снажне и ефикасне одговоре државних органа и организација цивилног друштва, који се бави овом проблематиком.

У свом поступању полиција се придржава заједничких и општеважећих принципа који су дефинисани у Општем протоколу о поступању и сарадњи установа, органа и организација у ситуацијама насиља над женама у породици и у партнерским односима, а то су:

1. Безбедност и сигурност жртве је приоритет у раду стручних служби;
2. Безбедност и добробит детета се постиже кроз осигурање безбедности и подршку аутономији ненасилном родитељу;
3. За насилно понашање одговоран је искључиво учинилац;
4. Све интервенције треба да узму у обзир неједнакост моћи између жртве насиља у породици и насилника;
5. Поштовање потреба, права и достојанства жртве;
6. Хитност поступка се усаглашава са проценом опасности ситуације и угрожености жртве;
7. Институције, у оквиру својих улога, надлежности и мисија, су одговорне да зауставе насиље и предузму мере заштите;
8. Подизање стручних компетенција кроз планске едукације и афирмацију примера добре праксе.

Да би се права жена које трпе насиље остварила, неопходно је успостављање система који ће омогућити да се у ситуацијама насиља у породици и нарочито насиља међу интимним партнерима покрене брз, ефикасан и координисан поступак који тренутно прекида насиље, штити жртву од даљег насиља и обезбеђује одговарајућу правну и психосоцијалну интервенцију којом се обезбеђује њена рехабилитација и интеграција.

Насиље које се чини према члановима породице има специфичне карактеристике у односу на насиље учињено ван породице. Насиље у породици увек представља злоупотребу моћи и контролисање чланова породице који имају мање моћи или располажу мањим ресурсима. У већини друштава, нарочито у традиционалним и патријархалним заједницама, мушкарци имају знатно више моћи – не само физичке, већ и економске и друштвене.

У свом поступању полиција мора имати у виду неједнаку моћ између мушкарца и жене, као и културолошке разлике међу члановима породице у различитим заједницама и срединама, како би на непристрасан, конструктиван, доследан и неосуђујући начин поступала са жртвама, користећи сва законом предвиђена овлашћења.

3. ПОСТУПАЊЕ ПОЛИЦИЈСКИХ СЛУЖБЕНИКА ПО САЗНАЊУ ЗА СЛУЧАЈ НАСИЉА НАД ЖЕНАМА У ПОРОДИЦИ И У ПАРТНЕРСКИМ ОДНОСИМА

Заштита од насиља у породици почиње препознавањем насиља. Препознавање насиља је обавеза свих институција у оквиру њихових редовних делатности. Препознавање може бити резултат пријаве од стране жртве било којој установи у систему заштите, или уочавања физичких, психичких или других трагова и манифестација насиља од стране било ког службеног или стручног лица или од стране трећег лица које насиље пријављује установи.

Полиција има обавезујуће поступање у случајевима насиља у породици над женама и у партнерским односима. С тим у вези, предузима мере на спречавању, откривању и документовању кривичних дела и прекршаја учињених насиљем од стране члана породице или партнера.

Полиција приликом поступања са жртвама насиља треба да се придржава етичких правила и у том смислу пружи им сигурност и подршку.

У свом поступању полиција остварује сарадњу са другим државним органима и организацијама цивилног друштва.

3.1. Пријава насиља над женама у породици и у партнерским односима

Полиција може на различите начине доћи до сазнања да је извршено насиље у породици (непосредно, посредно и самоиницијативно) и то:

- када жртва својевољно пријави насиље,
- од анонимног или познатог лица (путем телефона или писаним путем),
- када од стране суда или тужилаштва добије одређене налоге за поступање,
- пријавом од стране службеника Здравственог центра, Центра за социјали рад или друге установе,
- обављањем других полицијских послова и безбедносних задатака.

Овом приликом су издвојени случајеви пријављивања насиља, који су у пракси најчешћи и којима посебно посвећујемо пажњу јер су веома битни за правилан рад са жртвама насиља у породици и партнерским односима, а то су пријава насиља путем телефонског позива и непосредно у службеним просторијама полиције.

3.1.1. Пријава насиља над женама у породици и у партнерским односима путем телефонског позива

Иницијални разговор полицијског службеника са лицем које пријављује насиље (обавештење од грађана), треба да омогући да се формира што је могуће потпунија и квалитетнија прелиминарна слика о насиљу које се пријављује. У циљу осигурања безбедности грађана, полиција је дужна да предузме НЕОДЛОЖНУ ИНТЕРВЕНЦИЈУ у свим случајевима, а посебно када се процени да живот и здравље лица могу бити угрожени.

Полицијски службеник коме је пријављено насиље треба да прибави одговоре на следећа питања:

1. Где се дешава насиље (адреса, број стана),
2. Са ким разговара (са жртвом, сведоком, чланом породице),
3. Шта се догодило (да ли се насиље дешава у тренутку позива),
4. Да ли је неко повређен (ако да, да ли је потребна хитна медицинска помоћ),
5. Ко је пријављено лице, да ли је присутан, ако није где се налази,
6. Ко је жртва, (да ли је у непосредној опасности),

7. Да ли је коришћено оружје, да ли је прећено оружјем, којим, где је сада оружје,
8. Да ли је пријављено лице под утицајем алкохола или опијата,
9. Да ли су присутна деца (колико деце, којих година, да ли су безбедна),
10. Да ли се насиље дешавало и раније (да ли је полиција интервенисала и раније),
11. Да ли је на снази нека од судских мера заштите од насиља.

НАПОМЕНА: У случајевима где постоји непосредна опасност по жртву и хитност у поступању фокусирати се на питања која се односе на безбедност жртве.

У зависности од конкретне ситуације и уколико се процени да је потребно, полицијски службеник ће обавестити лице које је пријавило насиље о приближном времену доласка полицијских службеника на место догађаја. Може се тражити од лица које је пријавило насиље да остане на телефонској вези са полицијом и, уколико је у могућности, да даје обавештења о тренутним дешавањима и насиљу. У случајевима где постоји тренутна опасност по жртву, полиција може препоручити жртви одлазак на сигурно место (код комшија, родитеља, рођака и сл.) до доласка полицијских службеника који ће јој пружити потребну заштиту.

Полицијски службеник који комуницира са жртвом не сме правити коментаре и изражавати личне ставове о инциденту док разговара са жртвом насиља, нити се интересовати о спремности жртве за сведочи у даљем правном поступку.

ПРЕПОРУКА: да у дежурним службама буду заступљени полицијски службеници који су прошли едукацију/обуку за поступање у случајевима насиља у породици, како би они преузели позив ове врсте.

О обављеном разговору потребно је оставити писани траг (дневник догађаја, службена белешка, извештај или слично).

3.1.2. Пријава насиља над женама у породици и у партнерским односима од стране жртве или другог лица у службеним просторијама полиције

Један од начина пријаве насиља над женама у породици и у партнерским односима јесте директно пријављивање од стране жртве или другог лица полицијским службеницима у службеним просторијама полиције.

Приликом узимања изјаве од жртве насиља потребно је обезбедити физичку заштиту и омогућити жртви да да изјаву о догађају без присуства учиниоца насиља, по могућству у службеним просторијама које су одвојене и обезбеђене од ометања и свакодневних радних послова полицијских службеника.

3.2. Упућивање и долазак полицијских службеника на место догађаја насиља над женама у породици и у партнерским односима

Циљ полицијске интервенције је да заустави насиље у породици у границама полицијских овлашћења.

На место догађаја упућују се најмање два полицијска службеника (било би пожељно различитог пола ради пружања жртви могућности да разговара са женском особом), у циљу утврђивања околности случаја и пружања заштите и друге помоћи жртви насиља, спречавања учиниоца у даљем насилничком понашању, а по потреби и обезбеђивања превоза до најближе медицинске установе или склоништа.

Неопходно је полицијским службеницима који су упућени на интервенцију, доставити податке о сазнањима везаним за пријављено лице, да ли постоје сазнања да је под дејством алкохола, опојних дрога или лекова који утичу на његово психичко стање. Такође, да ли је приликом пријављеног насиља примењена сила, оружје или друго средство/а којим је жртва повређена или је могла бити повређена као и да ли је пријављено лице раније вршило исто или слична дела са елементима насиља.

По доласку на место догађаја полицијски службеници су дужни да:

1. изврше идентификацију учиниоца насиља (једног или евентуално више), жртве и сведока догађаја;
2. раздвоје жртву и учиниоца насиља, а жртви насиља обезбеде физичку заштиту и омогуће да да изјаву о догађају без присуства учиниоца насиља и ван његовог видокруга;
3. прикупе све податке неопходне за расветљавање и доказивање кривичног или прекршајног дела, које се односи на насиље над женом у породици и у партнерским односима. При томе треба посебно узимати у обзир све информације које се тичу околности везаних за конкретни догађај насиља, прецизније одређивање врсте насиља и начина на који је почињено насиље. трајања, континуитета, евентуално ранијег насиља и да ли су надлежне институције већ поступале и у ком обиму;
4. посебно узму у обзир изложеност деце насиљу;
5. обавесте жртву насиља да ће о наведеном случају бити обавештен надлежан Центар за социјални рад;
6. упознају учиниоца насиља о конкретним мерама које ће против њега предузети.

Полицијски службеници који располажу горе наведеним информацијама морају бити свесни високог ризика који прате случајеве насиља у породици. Приликом прикупљених информација, потребно је да изврше процену могућих ризика по њихову безбедност као и по жртву и да предузму све неопходне мере и радње предострожности и заштите безбедности.

Утврђује се да ли је на месту догађаја коришћено или постоји оружје, опасног оруђе или други предмети подобни за напад и самоповређивање. Оружје ће се, уз потврду о привремено одузетим предметима, привремено одузети уз касније предлагање покретања одговарајућег поступка ради одузимања оружја. У случају сазнања о илегалном поседовању оружја, предузети потребне мере ради његовог проналажења и одузимања у складу са Закоником о кривичном поступку.

НАЈЧЕШЋИ РИЗИЦИ:

1. учинилац насиља има приступ, користи или прети употребом оружја;
2. претходна историја насиља у породици и ескалација насиља;
3. постојање судских мера забране и историја њиховог непоштовања;

4. постојање криминалне историје учиниоца (која не мора бити у вези са делима насиља у породици);
5. постојање злоупотребе алкохола или дрога или сумња на постојање психичких тешкоћа или болести;
6. претње или покушаји самоубиства (код учиниоца и/или код жртве);
7. доживљај страха жртве и њено мишљења о ризицима од будућег насиља;
8. незапосленост и финансијски проблеми;
9. актуелни проблеми у партнерским и породичним релацијама (нпр. најаву напуштања партнера, развод, спорови око имовине, старатељства или виђања са децом и сл.);
10. ако су деца присутна, да ли су већ, или да ли би могла бити повређена;
11. претње жртви, њеној фамилији, пријатељима;
12. присиљавање на сексуалне односе;
13. историја љубоморног понашања учиниоца у односу на жртву, прогањање или узнемиравање од стране бившег партнера;
14. други показатељи који би могли бити од значаја: изолација жртве (социјална или географска), невољност да напусти стан/кућу, чињеница да не зна (довољно добро) језик или да нема држављанство, одређене врсте инвалидитета или хроничних болести, трудноћа, узраст/старост жртве и сл.

Први представљен ризик указује на могућност да учинилац насиља има приступ оружју и том смислу полицијски службеници су дужни обратити пажњу да ли неко од чланова породице који живе у тој кући/домаћинству, имају у поседу оружје као и да ли евентуално на други начин исти може доћи у посед оружја.

Начин поступања полицијских службеника на месту где се одвија или се одвијало насиље мора бити професионалан. Средства принуде морају бити употребљена у границама законом утврђених овлашћења уз доминантну примену начела сразмерности у поступању. Приликом предузимања мера и радњи полицијски службеници поступају у складу са Закоником о кривичном поступку.

3.3. Контрола учиниоца насиља

Приликом интервенције, задатак полиције је успостављање нарушеног реда и мира, односно успостављање контроле над учиниоцем насиља али и других лица која су затечена на месту догађаја. За успешно извршење одређених сложених интервенција мора се извршити процена о броју полицијских службеника који ће интервенисати. Примена полицијских овлашћења ради даљег спречавања кривичног дела или прекршаја и издвајање нападача, могуће је његовим лишењем слободе и довођењем у службене просторије полиције.

НАПОМЕНА: Приликом интервенције полицијских службеника треба имати у виду да код жртве постоји присутан страх од освете шта ће се догодити приликом сваког следећег контакта. Такође, жртве често не желе да учинилац насиља изгуби посао због последица пријављивања, јер у том случају не би био у могућности да издржава породицу. Неретко се дешава да жртве насиља осећају кривицу због догађаја и мисле да су требале нешто да предузму како не би дошло до насиља, тако да се у моменту доласка полиције колебају да ли да сведоче о догађају или да одустану, сматрајући да је интервенција полиције била довољна да се насилник "заплаши" и да више неће поновити насиље.

3.4. Поступање полицијских службеника након прикупљених информација

Сходно информацијама добијеним од стране жртве насиља, које се односе на тежину извршеног дела и последице, одлучује се о томе да ли полицијски службеници униформисане полиције или криминалистичке полиције настављају рад по предмету. (Упутство о начину рада организационих јединица на сузбијању криминалитета)

О прикупљеним сазнањима, обавештењима и доказима, поступајући полицијски службеници извештавају надређеног старешину или дежурну службу, ради даљег обавештавања надлежног тужиоца који сходно својим овлашћењима врши квалификацију кривичног дела и даје налог о даљем поступању (прикупљању доказа и обавештења, криминалистичко-техничкој обради места догађаја, у одређеним случајевима обавештавање надлежног истражног судије о догађају ради вршења увиђаја и друго).

Уколико се надлежни тужилац изјаснио да у радњама учиниоца насиља нема елемената кривичног дела које се гони по службеној дужности, полицијски службеници обавештавају жртву о квалификацији и да може поднети приватну тужбу. Такође, ако постоје обележја прекршаја из Закона о јавном реду и миру, полицијски службеници предузимају мере сходно Закону о прекршајима. О предузетим мерама полиције потребно је обавестити жртву.

3.5. Документовање догађаја

На месту догађаја насиља у породици, полицијски службеници утврђују чињенично стање и то утврђујући где се насиље догодило, ради обезбеђења материјалних доказа, као и обезбеђења евентуалних сведока насиља, али и такође утврђују да ли је жртва задобила одређене повреде (видљиве повреде или оне које је потребно да се констатују лекарским прегледом).

Фиксирање доказа на месту догађаја је веома битно за квалитетно документовање кривичне пријаве. У том смислу неопходно је:

1. прецизирање врсте и локације повреда на жртви уз њихово описивање, а уз њену сагласност и фотографисање повреда;
2. прикупљање одеће која је поцепана, крвљу умазана, предмета са којих је подесно узети трагове и сл, поштујући правила криминалистичке тактике и технике;
3. фотографисање и описивање затеченог изгледа места догађаја (у стану превртнут, уништен, оштећен намештај), уколико је неопходно иницирање истражног поступка претресања у циљу прибављања материјалних доказа који би могли користити током кривичног поступка.

Саслушање осумњиченог за кривично дело, односно прекршаја из области „насиља у породици“, вршити у складу са Законом о кривичном поступку, односно Законом о прекршајима.

Уз кривичну и прекршајну пријаву је неопходно доставити: извештаје о претходним пријавама насиља полицији, извештаје о довођењу и задржавању лица осумњиченог за насиље, извештаје о претходним казнама (прекршајним и кривичним), о постојању пресуда за мере заштите од насиља у породици (Породични закон) и њиховом кршењу, као и информације и документа прибављена из других

извора, као што су извештаји Центра за социјални рад или организација специјализованих за подршку жртвама насиља у породици.

3.6. Обавештење од грађана (жртве и сведока)

Прикупљање обавештења од жртве захтева **посебне припреме и то:**

1. службене просторије где ће се жртва охрабрити да сведочи о насиљу које јој се десило;
2. проверу како се жртва осећа (да ли јој је потребно да се одмори, попије воду, добије здравствену помоћ и сл.);
3. припрема свих релевантних сазнања о претходним случајевима насиља који су пријављени, лекарским извештајима, прикупљеним материјалним доказима;
4. представљање полицијског службеника који узима обавештење и других присутних особа, као и сврхе разговора;
5. указивање жртви, пре самог започињања разговора, да је полицијски службеник ту да јој помогне и да је замоли да му скрене пажњу сваки пут када процени да није на прави начин разумела питање и да без устручавања, својим речима, говори о свему, па и о оним детаљима за које мисли да су познати полицији.

Показано разумевање, пружена подршка, исказана обзирност и вештина полицијског службеника су битни за придобијање поверења жртве и сведока ради прикупљања обавештења о догађају или догађајима који се односе на насиље. У том случају, било би пожељно да разговор са жртвом обављају полицијски службеници женског пола. Разговор са децом води искључиво полицијски службеник који има одговарајућу лиценцу за то, уз присуство службеника Центра за социјални рад, педагога и евентуално особе од поверења.

У ситуацијама насиља према женама у породици и у партнерским односима често се дешава да нема сведока или да не желе да говоре о ономе што су видели и о чему знају (неће да се мешају или се плаше последица). Корисни сведоци нису само очевици конкретне догађаја, већ и све особе које знају да је жртва трпела насиље, малтретирање, праћење, да је добијала претеће позиве, особе које су чуле звуке (као што су вриштање, вика, лом), виделе жртву непосредно после догађаја, виделе место догађаја после самог инцидента, пружале помоћ жртви и деци непосредно после догађаја. Због тога је важно, док жртва даје изјаву о догађају, питати у свакој фази да ли је неко био присутан или је могао имати неко сазнање о догађају.

3.7. Лажно пријављивање

Присутан је одређени проценат лажног пријављивања кривичних дела са елементима насиља у породици, а најчешћи мотиви за лажно пријављивање тих догађаја дела су:

- освета партнеру због раскида везе,
- љубомора,
- неузвраћена љубав,
- материјална корист,
- код млађих особа ради оправдања због: бегства од куће, касних излазака, неоправданих изостанака из школе, недовољних оцена, скретања пажње родитељима на личне или породичне проблеме,

Неке од индиција које могу указати да се ради о лажном пријављивању насиља у породици и партнерским односима су:

- нетачни детаљи о времену, месту и начину извршења кривичног дела,
- непостојање одбрамбених повреда код оштећене особе која изјављује да је силом принуђена на обљубу,
- проток дужег времена од тренутка „извршења“ кривичног дела до пријављивања, и др.

НАПОМЕНА: Недоследност у исказима жртве или сведока не мора да значи да су наводи нетачни (лажни). Недоследност се може јавити због неразумевања или нејасно постављеног питања, збуњености ситуацијом у којој се налази, тешког присећања догађаја због преживљене трауме, узбуђења, евентуалног колебања жртве, утицаја породице да не пријављује насиље и слично.

4. БЕЗБЕДНОСТ ЖРТВЕ НАСИЉА И УПУЋИВАЊЕ У СИСТЕМ ЗАШТИТЕ

Током поступања полицијски службеници ће на примерен и јасан начин упознати жртву насиља с њеним законским правима, посебно заштитним мерама и условима њиховог изрицања и примене које се односе на учиниоца, као и мерама и радњама које ће у даљем поступању полиција предузети против учиниоца насиља, а које су посебно важне за заштиту њене сигурности (нпр. о довођењу учиниоца у службене просторије, одређивању и трајању мере полицијског задржавања, прослеђивања прекршајном или истражном судији с предлогом за задржавање, односно одређивању притвора, о пуштању учиниоца одмах након испитивања од стране прекршајног или истражног судије, о важности самозаштитног понашања и сарадничког односа жртве на начин којим ће допринети постизању своје сигурности).

Полицијски службеник треба да размотри сва питања од значаја за процену безбедности жртве, као и других чланова породице и да са њима разговара о мерама њихове сигурности. У случајевима где постоји ризик од понављања виктимизације, полицијски службеник треба да упозори жртву о потенцијалном ризику у коме она, и евентуално њено дете, могу да се нађу. (3.2. – најчешћи ризици)

У случајевима високог ризика или уколико жртва насиља тражи смештај у склоништу/прихватилишту за жртве насиља у породици, од надлежног Центра за социјални рад затражити да размотри и предузме мере хитног збрињавања жртве и чланова породице који су угрожени.

Уколико је потребно обавити разговор или збринуту дете или малолетника одмах затражити долазак и интервенцију социјалног радника Центра за социјални рад, водећи рачуна да боравак у полицијској станици буде што краћи.

Неопходно је да жртва добије детаљне информације о свим учесницима који се баве пружањем помоћи и осигурањем безбедности. То укључује адресе, бројеве телефона и информације о услугама полиције, Центра за социјални рад, здравствених установа, СОС телефона за жртве насиља, прихватилишта (сигурне куће) и друге организације у заједници специјализоване за насиље у породици и насиље над женама. Омогућити да се уз жртву нађе „особа за подршку“ (која ће је пратити у поступцима пред органима).

Важно је изградити однос поверења и недвосмислено указати да је насиље неприхватљив облик понашања, те да је одговорност за насиље увек на насилнику, а не на жртви.

ИЗЈАВЕ ПОДРШКЕ ЖРТВИ

- Насиље које вам се догодило није изазвано вашом кривицом,
- Насиље је искључиво одговорност насилника,
- Нико нема право да Вас злоставља,
- Насиље је забрањено (као прекршај и као кривично дело),
- Нисте сами, можете да добијете помоћ, могу Вам рећи ко ће Вам осим полиције пружити помоћ,
- Злостављање има озбиљне последице по Ваше здравље, али и здравље Ваше деце.

ИЗЈАВЕ КОЈЕ ШТЕТЕ ЖРТВИ

- Зашто сте то себи дозволили?
- Шта сте урадили да га наљутите?
- Зашто ми то нисте пре рекли?
- Зашто нисте звали полицију?
- Зашто сте са њим када знате да је насилан?
- Зашто га нисте оставили када Вас је први пут ударио?

Пружање заштите не сме да зависи од спремности жртве да поднесе пријаву или сведочи против учиниоца насиља.

Битно је обезбедити добру размену информација између свих учесника заштите.

Центар за социјални рад је Законом о социјалној заштити и Правилником о организацији, нормативима и стандардима рада Центра за социјални рад обавезан да реализује координацију мера и услуга у заједници. Полиција треба да упућује све жртве насиља у породици и у партнерским односима на Центар за социјални рад, да размењује информације и да учествује на конференцијама случаја које се организују у циљу израде плана заштите и услуга за жртве насиља.

План заштите мора да осигура безбедност жртве, да заустави насиље и да спречи да се дело понови, да заштити права жртве, да јој омогући да слободно донесе одлуке у свом најбољем интересу, да добије услуге које служе њеном опоравку, оснаживању и осамостаљивању. План заштите и услуга треба да обезбеди поновни контакт са жртвом, праћење и процену ефеката предузетих мера.

Напомињемо да сходно одредбама Закона о полицији, полицијски послови су безбедносна заштита живота, права, слободе и личног интегритета лица, као и подршка владавини права.

5. САРАДЊА СА ДРУГИМ УСТАНОВАМА И ИНСТИТУЦИЈАМА КОЈЕ СЕ БАВЕ НАСИЉЕМ НАД ЖЕНАМА У ПОРОДИЦИ И У ПАРТНЕРСКИМ ОДНОСИМА

Израдити и упутити писане информације Центру за социјални рад о предузетим мерама и утврђеном стању у сврху предузимања социјално-интервенцијских мера или мера породично-правне заштите (Пример: Да би се обезбедила хитна заштита жене жртве насиља у породици и партнерском односу и осталих чланова породице изложених насиљу, јавно тужилаштво и орган

старатељства ће, у складу са законом, поднети тужбу за изрицање мера заштите од насиља у породици).

Учествовати у конференцији случаја које организују радници Центра за социјални рад (који имају и координирајућу улогу) заједно са представницима других релевантних органа, установа и организација.

6. ПРИМЕНА И ПРАЋЕЊЕ ПРИМЕНЕ ПОСЕБНОГ ПРОТОКОЛА

6.1. Упознавање са Посебним протоколом

Надлежне организационе јединице Министарства унутрашњих послова упознаће запослене са садржајем и активностима које треба да спроводе у примени и праћењу активности које су у складу са Посебним протоколом.

6.2. Обука полицијских службеника о примени Посебног протокола

Управа полиције, Управа криминалистичке полиције и Управа за образовање, оспособљавање, усавршавање и науку организоваће обуке које за тему имају насиље над женама у породици и у партнерским односима и о примени Посебног протокола о поступању полицијских службеника из ове проблематике.

Програм обуке треба да је у складу са принципима из Општег протокола и Посебног протокола о поступању полицијских службеника. Садржај обуке треба да обухвати информације о: прописима, правилима и принципима полицијског поступања у складу са Посебним протоколом. Садржај обука треба да обухвати и информације о: динамици партнерског и породичног насиља, предрасудама и специфичностима насиља у породици у односу на разлике у култури и начину живота појединих група становника, информације о раду тужилаштва, судским процедурама, о групама за подршку жртвама насиља, ефикасној размени информација са другим институцијама и организацијама. Пожељно је да међу предавачима буду и особе које нису полицијски службеници, али су у свом раду укључени у заштиту жртава од насиља у породици и у партнерским односима.

Основна обука треба да обухвати све припаднике/це полиције који су током свог свакодневног рада у контакту са пријавом насиља у породици. Ова обука се реализује кроз годишњи Програм стручног усавршавања полицијских службеника Министарства унутрашњих послова.

Специјализована обука се може организовати за полицијске службенике који ће чешће бити у прилици да раде на проблему насиља у породици и у партнерским односима. Овај вид обуке реализује се на предлог начелника подручне полицијске управе. Управа полиције ће заједно са Управом за стручно образовање, оспособљавање, усавршавање и науку, реализовати исту, са могућношћу ангажовања стручњака из предложене области (судије, тужиоци, професори на факултетима, удружења грађана и сл.).

6.3. Информисање грађана о надлежностима полиције

Након прибављене сагласности министра унутрашњих послова, могу се припремити штампани информативни материјали који се односе на проблематику насиља у породици и у партнерским односима.

6.4. Праћење примене Посебног протокола

Ради унапређивања поступања у случајевима насиља над женама у породици и партнерским односима Министарство унутрашњих послова ће пратити примену Посебног протокола, као и ефекте поступања.

У подручним полицијским управама треба обезбедити сталну:

- анализу и процену предузетих мера заштите од насиља у породици
- идентификовање неопходних промена и унапређења у оперативном деловању
- праћење ефеката приликом поступања у случајевима насиља над женама у породици и партнерским односима и обезбеђена обрада података, као и њихова јавна доступност у складу са законом

7. ЕВИДЕНЦИЈА ПОДАТАКА О СЛУЧАЈЕВИМА НАСИЉА НАД ЖЕНАМА У ПОРОДИЦИ И У ПАРТНЕРСКИМ ОДНОСИМА

Евиденције о поступањима по пријавама о насиљу у породици воде се у оквиру постојећих евиденција Министарства унутрашњих послова у зависности од врсте учињене повреде.